

Helena Šuklje

Evica

Evica Škrinjar je z očetom stanovala na desnem bregu Donave, v veliki gosposki hiši, nedaleč od Štefanove cerkve na Švedskem trgu. S ceste se je valil nenehen vrvež ljudi, poštnih voz, konjskih kopit, redkih, a glasno hupajočih avtomobilov, ulični prodajalec časopisov je rezko vzklikal naslove najbolj razburljivih in senzacionalnih dogodkov: *“Deželna hranilnica pred bankrotom, Včeraj utonila tovarnarjeva hči, Johanca s Kristusovimi ranami jutri v Pratru ...”* slišalo se je kavke, v daljavi je bilo mogoče slutiti pljuske vode in sikajoče parne stroje. Skozi vse se je dvigal vonj bližnje reke, pomešan z vonjem po razpadajočem listju, konjskih figah, pečenem kostanju in pekarni. Ob dnevih, posebej pod večer, ko je bilo nebo težko in nabreklo od vlage in mestnih zgodb, je iz kanalov zavel šibek, a jasno zaznaven smrad. Če je Evica hotela videti na ulico, je morala stopiti na stol, šele tako se ji je skozi zamreženo kletno okno odprl pogled ven. Pripirala je kratkovidne, zelo svetle oči, napeto grbančila čelo in si popravljala pramene pšeničnih las. Nosila je preprosto obleko iz spranega bombaža, ki je bila za tisti letni čas kar prelahka. Ker v sobici še ni bilo zakurjeno, se je ovijala z velikim šalom iz fine tanke volne, eno redkih stvari, ki jih je še imela od mame. Najbolj jo je zeblo v roke in velikokrat si je predstavljala, da jo mamica ogrinja in ji z mehki mi dlanmi pokriva prstke. Večkrat je tako stala, pogosto že v polmraku, polglasno pregibala ustnice kot v pretrgani otroški molitvi in čakala, kdaj bo zagledala znane čevlje očeta, Vladimirja Škrinjarja, bivšega tovarnarja, lastnika predilnic in tkalnic v delavskem predmestju Dunaja.

Gospod Škrinjar je bil mož v najlepših letih, ki pa mu je bila sreča obrnila hrbet. Za to si ni bil nič manj kot sam kriv, so menili mnogi, ki so še pred štirimi leti z njim sklepali velike kupčije, trgovali, se drenjali v salonu ob četrtkih, ko so pri Škrinjarjevih sprejemali, in priliznjeno dvorili njegovi ženi. Z bujnimi črnimi lasmi, ki so se skoraj malo cigansko

kodrali, z živimi zelenimi očmi in pravilnimi, kot izklesanimi potezami obraza je gospod Škrinjar očaral marsikatero žensko. Svojo mlado ženo Silvio, ki so jo v mestu sicer vsi poznali kot *Madam Sylvio*, slovito sopranistko in prvakinjo operne hiše, je naravnost oboževal, vendar mu to ni preprečevalo, da bi zamujal druge prilike. Bil je temperamenten, skoraj vihrav, s partnerji in drugimi industrialci, z intendanti, direktorji gledališč in sploh vsemi, ki so se prištevali k smetani, je v klubu pozno v noč razpravljaj o poslih, politiki, ženskah, cenil je izbran alkohol, rad je igral karte in stavil na konjskih dirkah. Zdelo se mu je, da je življenje prostran oder, na katerem se ne more zgoditi nič zares mračnega. A zasukalo se je ostro in hudo, gospa Silvia je pri drugem porodu umrla.

Evici je bilo tri leta, niso ji še mogli razložiti, da se s sestrico nikoli ne bo mogla igrati. Gospod Škrinjar je bil obupan, dal je poklicati najboljše zdravnike v mestu, med njimi svojega dobrega prijatelja dr. Vetra. Vendar je bilo od četrtka, ko se je dojenčica čisto modra in brez glasu rodila, z gospo Silvio vse slabše. Izgubila je mnogo krvi, bila je vročična, občasno se ji je bledlo. Vladimir se ni ganil od ženine postelje. Dr. Veter mu je prigovarjal, naj si vsaj malo odpočije: "Vladko, zaspi za poldrugo uro, pomisli na Evico, jaz bedim pri Silvii," a bilo je vse zaman. V soboto zvečer je gospa Silvia popila nekaj juhe in zaspala. V vseh se je zbudilo drobno upanje. Tudi nedeljsko jutro je bilo mirno in spokojno, Evica je smela k mami. Oče jo je dvignil na majhno, z modrim žametom prevlečeno pručko, da je videla mamico. Hotela ji je zlesti v naročje, z drobnimi ročicami jo je vlekla za čipkast rob svilenega rokava in čebljala: "Mamica, mamica, ... Julka ma muco, ..." Hotela ji je povedati vse naenkrat, kako ji je Julka prinesla belo mucko, kako ji je čisto sama natočila mleko v skodelico, kako zelo je pridna, kako si sama zapne sandalčke, kako ji je očka prinesel čokoladice, velike škrlatne srčke v svetlikajočih celofanskih zavojčkih. "... na mamica, na ..." ji je ponujala srček, "lej, mamica, lej, ... no, ne mizat mamica," ni odnehala, da se ji je čokolada naposled stopila med toplimi prstki.

Vladimirja je stiskalo v grlu, v očeh je imel pesek neprespanih noči, toliko da ni zajokal. Prišla je sobarica in posodice na komodi napolnila s svežim oljem citronke in bergamotke. Dr. Veter ji je pomignil, naj bolj odgrne zastore in odpre okno. V sobo se je ulila mehka, brezskrbna svetloba, nedeljsko dopoldne je mirno dihalo, slišalo se je zvonove Štefanove cerkve, ljudje so hodili k maši. Gospa Silvia je miže, komaj malo obrnila glavo za hčerkinim glasom. Bila je blede kot lunin sij in tiha kot prikazen iz nebes. Čez čas je rahlo, kot z neznansko muko, privzdignila veke, da so se napol razkrile sinje oči. Evica je nehala čebljati, njen pogled se je

združil z maminim, Vladimir je pokleknil, ura je udarila deset. Ob enajstih je gospa Škrinjar izkrvavela. Po hiši so zagnili ogledala.

Gospod Škrinjar je naročil polno sobo belih vrtnic in modrih lilij. Pogreb je bil nadvse razkošen. Žalna kolona se je v črnih avtomobilih počasi odpeljala izpred hiše in naprej ob Donavi proti centralnemu pokopališču na Simmeringer Hauptstrasse 234. Evica je sedela očetu v naročju, sesala prstek in s široko odprtimi očki strmela po neznanih ulicah, hišah, ki so bile vse nižje, in opazovala otroke, kako se sami potikajo po cesti. Nekateri so bili bos, kar si je Evica razlagala po svoje, saj si tudi sama ni marala obuvati čevljev, čeprav je vedela, da ji mamica ne dovoli biti neobuta. "Lej, tati, lej, ..." je začudeno rekla in čez čas, ko je opazila, da so tudi umazani, resno dodala: "Mamica nic umila," da bi očku pokazala, kako ve, kaj ni prav. Vladimir je molčal, gladil je Evico po mali topli glavi in nepremično strmel v reko. S svojo blatno rjavo gladino se mu še nikoli ni zdela tako zlovesča kot tistega novembrskega dopoldneva.

Marca naslednje leto so praznovali Evičin četrti rojstni dan. Vsi so se trudili, da bi pripravili kar se da vesel praznik. Povabili so polno hišo sorodstva in prijateljev, Evica je dobila kupe daril, veliko punčko, ki čisto zares joka, rdeče in rumeno pobarvano leseno hišico s pravim pohištvom zanj, voziček s premično streho in ogromnimi kolesi za dojenčka, bel klobuček s svileno pentljo, ogrlico iz malih rožnatih biserov in prav take uhančke, veliko rdečo škatlo v obliki srčka, polno čokoladnih bombonov in še in še. Vladimir se je vljudno smehljaj in se, da bi ji napravil veselje, skupaj z njo navduševal nad vsakim omotom posebej, ki ga je vneto razvijala. Toda njegov pogled je bil nemiren, izgubljen, počutil se je neskončno samega. Prijatelji in celo najbližji sorodniki so ga le trepljali po rami, kdaj pa kdaj sočutno pogledali ali mu namenili besedo občudovanja za pogum. Brez Silvijinega vonja, brez njenega glasu in klavirja, brez teatra, opere in domačega vrveža, v izpraznjeni hiši, ko je bil sam z Evico in so po sobah tiho hodile samo služkinje in stara dobra Julka, je komaj zdržal. Delal je od jutra do noči in kadar ni delal, je kvartal in kockal, bil je glasen in strasten, vsako tveganje mu je bilo premalo, stavil je na vse ali nič, ni mu bilo toliko do povečanja dobička kot do izzivanja, zdelo se mu je, da s predrznostjo lahko oškoduje usodo in se ji maščuje za Silvijino smrt. A naposled je začel izgubljati. Tudi pijači se ni odrekal. Jemal je na up, drugo za drugo prodal tovarne, zastavil hišo in slednjič so na vrata potrkali rubežniki. Da bi preprečil izvršbo, si je od bratranca izposodil denar in upal, da bo začel na novo. A vse, česar se je lotil, se je izjalovilo. Surovo je občutil, kako so mu ljudje, ki jih je imel za prijatelje ali vsaj dobre znance,

obračali hrbet, nekateri so celo zlonamerno izrabljali priložnost, da so mu škodovali. Kot hijene so trgali, kar je še ostalo. Delal je napako za napako in nazadnje ga je družba izpljunila kot tropino. Vedno več je pil, zahajal je v ljudske krčme in v pijanski sentimentalnosti divje pogrešal Silvio, ki se mu je prikazovala v Evičinih očeh.

Slednjič je bratranec terjal hišo z vsem imetjem, ki je ostalo, in Vladimir se je moral z Evico umakniti v kletno stanovanje. Margareta, bratrančeva žena, je pred poroko s sijajno doto slovela kot izvrstna partija in mladi Vladimir ji je bil nadvse všeč. Smukala se je okrog njega in pletla mreže, bila je prepričana, da ji ne uide. A Vladimirju s svojimi mišjimi očmi in sladkobnim vedenjem ni bila prav nič pogodu. V družbi in na plesih se je otepal kot muhe in po skoraj javni zavrnitvi se je Margareta na hitro poročila z Vladimirjevim bratrancem Franzem Schrinarjem. Menila je, da bo s svaštvom pridobila vsaj nekaj veljave in pravice do družbe in naklonjenosti, a ker se je Vladimir komajda menil celo za formalne družinske obveznosti, se je v njej razrasla nekakšna osja strupenost, ki se je z njegovo poroko s Silvio dokončno utrdila v sicer prikrito, a zlohotno sovražnost. Silvii je zavidala pevske uspehe in slavo, in ker sama ni bila večča drugega, se je vsa posvetila dobroti. Sicer jo je dražilo vse, kar je bilo revno in bedno, ob pogledu na shujšano otročad z zamazanimi obrazi je postala zlovoljno nestrpna, zato si je dala toliko več opraviti s prirejanjem sijajnih sprejemov za vse gospe in gospode plemenitih imen v zelo dragih toaletah. Vedno je poskrbela, da so novico priobčili v časniku: *Margaretha Schrinar izročila menico sestram usmiljenkam ali Schrinarjevi podprli mestno ubožnico* in tudi *Madam Schrinar darovala sirotam tovarniškega delavca*. Zlasti je uživala v izbiranju elegantnih vizitk za vabila in osebno je poskrbela, da so bila nadvse omikano sestavljena.

Nenadejana selitev v razkošno hišo pokojne Silvie in obubožanega Vladimira ji je prinesla številne pridobitve. To, da sta se morala Vladimir in Evica nastaniti v kleti, jo je navdajalo s posebnim občutkom skrivnega zmagoslavja, ki ga sama pred seboj niti ni poskušala utišati: "Za reveže in pijance je dobra klet," si je govorila. Za sprejeme je bilo zdaj še več prostora, popestrili so jih tudi vojaški častniki in oficirji s svojimi uniformami, našitki in strumnimi mladimi telesi.

Jeseni je Evica začela hoditi v javno šolo. Margareta ji je prepustila nekaj oblek svoje hčere Hedvike, debele in nekoliko počasne deklice njenih let. Kupila ji je celo čitanko in zvezek s peresnikom pa tople čevlje za zimo, a je od Evice zahtevala, da ob torkih in petkih pomaga služkinji, predvsem,

da počisti Hedvikino sobo, zloži njene obleke in pospravi igrače, ki so ležale nakopičene vsevprek, da ji opere rokavice in zlika trakove. Ob sobotah, ko je imela služkinja prosto, je morala Evica iz kleti prinesiti tudi premog. Od Evice je sicer pričakovala, da Hedviki dela družbo, kadar si je ta to zaželela, navsezadnje sta le sestrični, je včasih pomislila, vendar je kljub temu ni želela sprejeti kot primerno sorodnico. Vladimir je opazil to in ono, a ukrenil ni nič. Ves se je posušil, njegovi črni, lesketajoči se lasje so se razredčili in izgubili barvo, njegove zelene oči so ugasnile. Trpel je za resnimi znaki jetike. Še sam ni vedel, kdaj, a obiski krčem so postali vsakodnevni beg pred kletnim stanovanjem in Evičinimi vprašujočimi, prosojnimi očmi, ki so bile kot najfinejša kopija Silvijinih. S pijačo se je že tako zvezal, da je postal skoraj drug človek, čeprav mu je ostala nezgrešljiva navada, da je hodil zelo pokončno, kot bi z držo želel zanikati svoje in Evičino stanje. Že včasih, ko je še živel gosposko, je znal občasno opitost prikriti z galantno prijaznostjo in z vzravnano držo, ki se je pretirano stopnjevala s količino popitega alkohola. Skozi Evico je zrl v odsev Silvie, a namesto da bi mu ta dajal voljo, ga je spravljal v obup. Ko se je vrnil iz pivnice, jo je pogosto našel tiho in samo, kako je sedela na pručki in sklepala dlani kot v molitvi. Opazil je, da se ga je včasih ustrašila, čeprav je vedno pričakujoče dvignila glavico in se mu rahlo nasmehnila. Večkrat se je ves teman brez besed odpravil spat, včasih pa je vzel Evico v naročje in se usedel h kuhinjski mizi. Evica ga ni ničesar spraševala, v otroški predstavi si je ustvarila svojo podobo sveta, ki ju je obdajal. Njen spomin na mamico je bil razdrobljen na nekaj nepovezanih drobcev in nekaj izrazitih slik, za katere ni prav dobro vedela, ali se jih zares spominja sama, ali ji je očka kdaj pripovedoval o njih. Spominjala se je na primer, da je mamica pela, spominjala se je njenega glasu, velikega klavirja, sebe, kako se je vzpenjala na prstke in poskušala doseči tipke, spominjala se je stoječe svetilke s svilenim senčnikom in zlato rumenimi resicami tik ob kanapeju, na katerem jo je mamica pestovala, spominjala se je modrega obeska okrog mamičinega vratu, ki se je s prijetno toplim zvokom zadel ob leseno ograjo njene postelje, ko se je mamica sklonila, da ji je dala poljubček za lahko noč, spominjala se je tudi rdečih čokoladnih srčkov v velikanski srebrni škatli, ki jih je mamica hranila na komodi, previsoki, da bi jo Evica dosegla, tudi če je splezala na lesenega konjička. Bombončki so bili lepi in čisto takšni kot v slikanici z rožnatim in zelenim okrasjem, ki sta jo z mamico brali. Še vedno jo je imela, pogosto jo je listala in v njej občudovala čudovito obloženo mizo pod steklenim lestencem, na njej pa skladovnice najrazličnejših dobrot, čokoladnih zvezdic in vrtnic z belim posipom, svetlikajočih se srčkov v rdečem celofanu, progastih sladkornih

palčk in škrlatnih malinovitih kroglic. Spominjala se je tudi Julke, hišne pomočnice z veliko sivo figo na tilniku in širokim, prijaznim telesom, ki se je komaj sklonilo, da ji je zavezalo čevljičke.

Očku ni ničesar povedala o tujih možeh v vojaških uniformah z visokimi škornji, ki jih je videla prihajati v hišo. Posebno eden izmed njih je večkrat stal v predverju, nestrno pritiskal na medeninasto tipko in čakal, da ga dvigalo z belo kovano ograjo popelje v drugo nadstropje. Očku ni ničesar povedala niti o tem, da se s Hedviko ob torkih in petkih pravzaprav ne igra, ampak mora pospravljati za njo, niti o tem, da ji teta Margareta ne dovoli, da se vozi z dvigalom, češ da moti goste, ki prihajajo. Sploh pa mu ni povedala, da je pri teti Margareti videla čokoladne bombončke, prav takšne, kakršnih se je spominjala, ko je bila z njima še mamica. Bala se je, da bo očka užalostila, krivdo za očkovo nesrečo, za klet in za pomanjkanje je nezavedno jemala nase. Kadar je očka v postelji samo zakašljaj, se je vsa stresla v misli, da se jezi nanjo. Niti o mamici si ga ni upala spraševati, čeprav si je želela, da bi ji očka sam pripovedoval o njej. Nekega večera, ko sta tiho sedela v kuhinji, ji je celo poočital: "Evica, nikoli me nič ne vprašaj o mamici, nočeš?" Evica je sklonila glavico in molčala. Težko ji je bilo, kako naj ga sprašuje o mamici in ga spominja nanjo, ko pa je očka tako sam? Mamičino fotografijo v srebrnem okvirju, edino sliko na sicer golih stenah, je enačila hkrati z dobro vilo in angelom varuhom, h katerima se je obračala.

Vse večkrat se je zgodilo, da očka zelo dolgo ni bilo domov in Evica se je nekega dne odločila, da ga gre iskat. Oblekla si je tanek plašček in šla. Vedela je, da očka hodi v neko krčmo precej daleč od doma na levem bregu reke. Mračilo se je že in bilo jo je strah. Vzdlž velike ceste so ji bile hiše še znane, prečkala je ulico pri pekarni, v katero jo je očka včasih poslal po kruh, in zavila na prostran trg z imenitnimi prodajalnami oblek in dišav, s trgovino s porcelanom in kristalom in z mestno kavarno. Del kavarne je bila tudi prodajalna slaščic in čokolade z zapeljivo izložbo umetelno izdelanih sladkornih figuric, čokoladnih amorčkov s puščicami, angelčkov z zlatimi trobentami, jagodno rožnatih vrtnic s pistacijevim zelenim listjem in piramid srebrnih zvezdic in rdečih srčkov. Evica se je ustavila pred izložbo, kot bi ji nekdo z močno lučjo posvetil v mrak spomina. To so bili mamičini srčki! Prav tisti srčki, ki jih je mamica dajala Evici iz velike srebrne škatle na komodi. Srčki so bili zaviti v prozoren celofan in rdeč aluminijast ovoj. Nekateri so imeli na izbočenem delu izpisano veliko črko A. "A-m-o-u-r," je črkovala Evica napis ob vznožju piramide, kot bi razvozlala veliko skrivnost v usedlinah spomina. Evica si je močno zaželela, da bi dobila nekaj srčkov, a denarja ni imela. "Ko bi mi jih očka

kupil na poti domov,” je pomislila in prav takrat je iz slaščičarne stopil mlad moški z deklico njenih let v belem krznenem plaščku. Evico je nankrat postalo strašansko sram, hitro se je obrnila stran od pisane izložbe, zazdelo se ji je, da punčka v belem plaščku ve, da bi rada čokoladice, a nima nikogar, ki bi ji jih kupil. Hitro je stekla naprej.

Dolgo je hodila, sprva ob vodi po desnem bregu, nato je prečkala most in pri velikem spomeniku hotela zaviti v ozko ulico, kjer se je nejasno spominjala, da je krčma in v njej oče, ki ga išče. A mesto je bilo večje in bolj zamotano, kot si je predstavljala. Ulica, na kateri se je znašla, je bila tesna in temačna, prav takšna je bila tudi naslednja in za njo še ena, dva bosa fantiča sta v umazanih čepicah nekaj ponujala na vogalu, malo naprej je drugi iztegoval roko, kot da prosi. Nekam postan, sluzast vonj se je širil iz kanalov. Na stopnicah je slonela razoglava ženska v zelo tanki bluzi z drobno nakodranimi, visoko spetimi, a nekoliko razmršenimi lasmi. Njene ustnice so bile močno namazane z rdečo barvo. Stala je nenavadno široko in se čudno zibala z enim bokom naprej in nazaj, naprej in nazaj. Ko se je Evica približala, je priprla oči in dvakrat tlesknila z jezikom po zgornji ustnici. Evico je stisnilo, kot bi jo nekdo sunil v trebuh. Tako je naredila teta Margareta, ko jo je enkrat skrivoma uzrla pred ogledalom. Hotela je stran, stran, hitela nekam naprej in še bolj zašla. Naposled se je stisnila k vlažnemu zidu pod blede svetilko. Tiho je hlipala in se oštevala, kot jo je včasih oštela Julka, če ni bila pridna. Bila je lačna in zeblo jo je. Pomislila je, da je očka gotovo že doma in jo čaka. Tedaj pa je skozi vrata hiše na drugi strani stopil moški v visokih črnih škornjih, postal, si prižgal cigareto in zadovoljno puhnil dim visoko v zrak. Popravil si je brke in šiv sukniča ter potisnil roke globoko v žep. Malo je pošaril po njem, se ozrl v nebo, potem pa zagledal Evico. “Kakšna mala blodnica, pa takole na ulici,” je pomislil in ji vrgel pest drobiža, ki se mu je valjal po žepu. Evica je odskočila, še nikoli ni videla, da bi kdo vrgel kovance po tleh, moški se je zarežal in tisti hip ga je Evica prepoznala: “To je oni, ki pride k teti Margareti.” Zbežala je, tekla na vso moč in se nekoliko ustavila šele ob reki. Sprva je hotela čez most, a se je potem oprijela ograje, se nagnila daleč čez in se zastrmela v reko. Lasje so se ji že čisto razpletli in svetli prameni so se ji lepili na lica in čelo. Začelo je narahlo rositi. Z nasprotnega brega se je dvignila gosta jata črnih ptic, v velikem loku zavila naravnost proti njej in ji glasno plahutajoč zletela tik nad glavo. Voda daleč spodaj je s temnim telesom tekla naprej. Evica je popolnoma izgubila občutek za prostor in čas, ni vedela ne koliko je ura, ne kako daleč je do doma, most je bil drug kot tisti, ki ga je prečkala pri velikem spomeniku, mislila je samo še na mamico in tiho klicala: “Mamica, mamica, ... mamica moja, ...”

Nekdo jo je prijel za ramo. Bil je očka. Evica mu je omahnila v naročje in odnesel jo je domov.

V soboto se je Frantz Schrinar zgodaj odpravil na lov v dunajski gozd. Služkinja je imela prosto in Evica je morala po premog. Že prejšnji teden se je zgodilo, da jo je Hedvika, njena mrzla sestrična, zaklenila v kletno shrambo s premogom in tudi zdaj se ji je posmehovala: "Danes grem z Gerto v Prater, dobila bom sladko peno in se vozila s konjički." V shrambi je bilo temno in prašno, Evico je sililo na kašelj. "Mamica je rekla, da si lena, nisi mi oprala rokavic in trakovi so zmečkani." Evica je stiskala ustnice in nekajkrat udarila s pestjo po vratih. "Prav je, da je tvoj očka brez denarja, papa je rekel, da ga bodo zaprli." Evica je z obema rokama treščila po vratih, zbolelo jo je, spotaknila se je ob vedro, padla in se grdo udarila. Sestrična se je malo prestrašila hrupa in nenadne tišine, ki je sledila, odklenila ji je in zbežala gor. V veži jo je že čakala varuška Gerta, ji zavezala rožnato pentljo in jo odpeljala. Evica je obsedela na kletnih stopnicah in po licih so ji tekle debele solze. Brisala si jih je z robom krila in mislila na mamico. Mamica je ne bi peljala v Prater, šli bi z ladjo po reki in potem v slaščičarni pili vročo čokolado. Ali pa bi sedeli pri klavirju, mamica bi pela in potem bi ji dala bombonček, rdeč čokoladni srček. Evica se je naenkrat domislila, da je prav takšne bombončke, mamičine srčke, videla v izložbi prodajalne slaščic. Niti enega beliča ni imela. Kaj pa če bi vzela tisti drobiž, ki ga je vojak vrgel na cesto? Ne, ne, k teti Margareti bo šla, vzela jih bo s komode, nihče je ne bo videl, nič se ne bo poznalo, polno škatlo jih ima.

Poravnala si je jopico, si obrisala roke v predpasnik in se po prstih splazila po stopnicah. Na vedro s premogom je pozabila, kot po navadi je tiho odprla vrata, a namesto da bi zavila v stransko vežo, kamor je na kovan železen podstavek odlagala kurjavo, je stopila proti kuhinji, skozi katero je bil manjši vhod v salon. Odškrtnila je vrata in odprl se je prostor, prav takšen kot takrat, ko je bila Silvia še živa. Visoka okna s težkimi, zlato rumenimi zastori, sinje moder damast na oblazinjenih stoli, klavir ob južni steni, levo od njega okenska niša, kjer je Silvia pisala pisma, figurice iz fajanse nad kaminom, ogromno ogledalo v zlatem okvirju, ... in tam so bile na komodi čokoladice. Evica je naredila dva koraka proti komodi, tedaj pa je v velikem zrcalu naenkrat uzrla moža v škornjih. Kazal ji je hrbet, z eno nogo klečal pred kanapejem in se sklanjal nad teto Margareti. Alfonz Kurtz, višji častnik osebno. Teta je imela glavo nagnjeno daleč vznak in obleko visoko nagubano okrog pasu, gospod Kurtz pa je z eno roko grabil pod njeno krilo, z drugo pa po njenem oprsju in s

palcem drgnil velik kabošon iz lapis lazulija. Zlate resice stoječe svetilke s svilenim senčnikom so rahlo podrtavale. Margareta je ponavljala: "Ah, *schatzi*, ah, ..." gospod Kurtz pa je spuščal kratke grlene glasove v odsekanih presledkih, kot hišnik Cene, kadar je cepil drva za svoj gašperček.

Evica se ni mogla ganiti, stala je, kot bi ji nekaj prikovalo stopala v tla in zazdelo se ji je, da se v sobi čudno mrači, kot v tisti tesni ulici, kjer je srečala Alfonza. Zaduhal je jedek vonj nekoliko vlažnega moškega sukna, ki je vel od stojala za plašče in še neki drug, sladkobno rezek vojn, ki ga ni mogla povezati z nobenim spominom. Tedaj pa je teta Margareta na ves glas dvakrat kratko viknila, Alfonz je imel krik za svojo zmagoslavno zaslugo, še sam se je glasneje oglasil, a Margareta ga je sunkovito odrinila in skočila pokonci. Debelo je pogledal:

"Mucica, Megica, kaj pa ti je?"

"Tam!" je zavpila Margareta in pokazala proti vratom. A Evica je že izginila. Skrila se je za veliko omaro, kamor so na stojalo odlagali plašče, klobuke in sprehajalne palice. Bila je v pasti. Kamor koli bi stopila, bi jo teta zagledala.

"Tam ni nič, srnica moja," je že malo razdraženo skozi zobe zagodrnjal Alfonz. Bil je nejevoljen, da se je tole tako zasukalo in je potisnil Margareto nazaj proti divanu. A njej ni bilo več do tega veselja, pred očmi se ji je temnilo, nekoliko od besa in nekoliko od strahu, misli so ji bliskovito preigravale razplete, ki bi lahko sledili, in posledice, ki bi jih lahko imeli. Strupena ženska intuicija ji je namignila, da Evica ne more biti daleč in stopila je naravnost k omari. Zgrabila je ljubčkov šinjel in zavpila:

"Ti, ti, ... tatica! Alfonz, žandarje!"

"Teta," je jecnila Evica in se ritenski umikala. Višji vojaški častnik Kurtz je bil zdaj zares nataktnjen. Tale komedija ga je pošteno dražila. Strmo je pogledal Evico in zazdela se mu je čudno znana.

"Jo poznaš, Margareta?" je ostro povzdignil glas.

"Koga, tole? Kako neki, s takimi ne občujemo," je siknila Margareta, Evica pa se je v trenutku kratke zmede med njima izmuznila in zbežala po stopnicah. "Alfonz, za njo, nevarna tatica je, umazanka, nehvaležnica, ... tatica, tatica," je srdito ponavljala Margareta.

Alfonz se je pognal po stopnicah, bolj zato, da bi se znebil vreščeče Margarete, kot da bi lovil deklico, a ko je prihitel na cesto, je vseeno izrekel kratko povelje dvema stražnikoma, ki sta stala na križišču. Rad je ukazoval, zdelo se mu je, da to pripomore k ugledu in veljavi.

Evica je stekla čez cesto, tekla je in tekla, kolikor so jo nesle noge, Alfonz in oba stražnika pa za njo. Na vogalu pekarnice je planila v stransko vežo, ki je vodila na notranje dvorišče. Kot bi ji nekdo prišepnil, kako

naj se pritaji, je nekaj trenutkov počakala pod napuščem. Srce ji je divje razbijalo in vsa se je tresla. Če je zasledovalci niso videli vstopiti, jim je ušla, je zadihano upala. Na prag zadnjih vrat je stopila pekova žena s hčerko v naročju in ji popravljala rutico, ki je mala nikakor ni hotela imeti na glavi. Poskušala ji je pridržati zalite ročice in ji veselo popevala otroško pesmico, da bi jo zamotila. Evica jo je sicer nekoliko poznala, včasih ji je v pekarni stisnila žemljico v pest, a zdaj se je splašila in niti pomislila ni, da bi pri njej iskala zavetje. Še preden jo je pekovka opazila, je smuknila ven. Mislila je samo na to, da mora najti očka, samo on ji bo lahko pomagal, samo on bo lahko povedal možem v škornjih in temu Alfonzu, da je Evica v tetini hiši doma. Ozrla se je na vse strani, zasledovalcev ni bilo videti, hitela je proti reki, proti mostu z velikim spomenikom na drugi strani Donave, kjer si je predstavljala, da bo našla očeta. Zdelo se ji je, da je že pobegnila, naenkrat pa je nekdo vzkliknil:

“Stoj!” in vsi trije možje so planili proti njej.

Evica je splezala na betonsko zidno ograjo, ki se je dvigala nad strugo in poskušala doseči most. A zid je bil vlažen in spolzek in v hipu, ko jo je eden od stražnikov skorajda zgrabil za krilo, ji je spodrsnilo in omahnila je v globino. Donava je bila močno narasla, kanal je bil poln hitre, nevarne vode in Evica ni znala plavati. Zakrilila je z rokami, blago lahke obleke se je napihnilo in naslednji trenutek jo je vrtnec potegnil vase. Evici je zašumelo v ušesih in strašna mokra sila ji je potisnila vodo v usta in nos. Alfonz in oba stražnika so skočili k ograji, nekdo je zaklical:

“Punčka je padla,” neka ženska je zavpila. Vsi so gledali, kje je deklica, Alfonz se je hotel pognati za njo, prešinilo ga je, da so otroka preganjali čisto po krivem, a Evica se ni prikazala nad gladino. Samo medel vonj po tanki kopreni gnijočega zelenja je dražil nosnice in nizko sivo nebo so rezale kavke z glasnim vreščanjem.

Čez poldrugo uro je posadka z rečnega parnika potegnila Evico iz vode. Poklicali so zdravnika in stražnika, a deklica je bila mrtva.

Margareto je novica dosegla ravno v času večerne kopeli. Gerta je plaho potrkala na vrata kopalnice:

“Gospa, Evico so pripeljali.”

“Jaaa, ...” je počasi zategnila Margareta in slišalo se je rahlo pljuskanje vode s penečo milnico: “Kar k Vladimirju naj gre.”

“Ne, gospa, gospod Škrinjar je že tu, tudi dr. Veter je z njim.”

“A, gospod primarij, reci mu, naj se oglasi jutri.”

“Ne, gospa, tudi gospod Schrinar so se že vrnili z lova in želijo nemudoma govoriti z vami,” je pojasnjevala Gerta.

“No, kolike sitnosti! Kaj ne morem imeti niti minutke miru?”

“Margareta,” je zdaj odločno potrkal gospod Schrinar, “prècej pridi v knjižnico!”

Čez četrte ure se je Margareta prikazala pred soprogom:

“No, kaj bi rad?” Moža je prešinilo, da ima nenavadno visoko natupirano frizuro.

“Okoliščine so kočljive,” je začel, “zadeva je taka,” je ovinkaril, “ljudje se zbirajo spodaj, ... Vladimirjeva hči je padla, spodaj na bregu, ... utonila je.”

Margareti se je zvrtilo, morala je sestiti:

“Utonila?” je polglasno izrekla, “... utonila,” je še enkrat mrmraje ponovila sama pri sebi, kot da ne more prav razumeti besede, ki jo izgovarja, čez hip pa je vzkipela: “Pri toliko skrbeh, ali naj mar jaz pazim nanjo? Kaj pa morem, če se sama potika po mestu! Jaz je že nisem poslala!”

Frantza Schrinarja je spreletel leden srh, zastrmel se je v ženo, kot da jo prvič vidi, in ji kratko pojasnil:

“Evico sem dal prinesiti v salon, Vladimir in dr. Veter sta pri njej, župnik prihaja, hišna zagrinja ogledala, slugi sem naročil vse potrebno, nemudoma daj priskrbeti cvetje, bele vrtnice in modre lilije, tako želi Vladimir.”

Novica se je hitro razširila po mestu. Mala krsta iz rožnega lesa je bila vsa prekrita s cvetjem, drobni obrazek je komaj opazno proseval skozi bel muslin. Že dopoldne naslednjega dne so začeli prihajati vsi, ki so imeli za svojo družabno dolžnost, da se izkažejo s sočutjem, da izrazijo priznanje gospe Schrinar za žalno obredje, da ujamejo še kakšno novo, pretresljivo podrobnost o dogodku. Margareta se je spretno gibala med žalovalci. Od pritajenega razburjenja je majčkeno soplala, a to je zares opazil le njen mož, ki jo je ves čas pazljivo, toda skrivaj motril. Hedviko je poslala k svoji sestri na Attersee, nekoliko jo je skrbelo, kako bi dogodki utegnili vplivati nanjo. O Evici je vedela povedati vse najlepše, maršalici, na primer, je zaupala, kako mila in dobra je bila, pravi zaklad, neločljiva družica njene Hedice. Maršalica jo je za hipec ostro pogledala, a se takoj nato sočutno nasmehnila in pripomnila, da je dogodek zelo dobro obiskan. Krila so mehko šumela po debeli preprogi, dame so prihajale z gospodi, si sem in tja ponesle robček k obrazu, posedele na kratko, polglasno izmenjale nekaj besed in spet odhajale. Nekaj vojaških odličnikov in oficirjev je prav tako prišlo. Med njimi tudi višji častnik Alfonz Kurtz, ki je zloslutno povezal včerajšnji nesrečni dogodek z deklico in novico, da se je ponesrečila Margaretina sorodnica. Bil je radoveden in si ni mogel kaj, da ne bi šel od blizu pogledati, kako se bo Margareta odzvala, ko ga bo zagledala. Lahno se je priklonil gospe ministrovci, ki ga je lani večkrat sprejela v počitniški

hišici na Attersee, a kazalo je, da se ga ne spominja. Pozdravil se je z oficirjem drugega garnizona. V ozadju tik ob težki okenski zavesi je opazil sključenega moža, ki je od časa do časa s pritajeno muko suho zakašljajal. S pogledom je poiskal Margareto, a njen izraz je ostal neprediren, ravno je vstala od gospe prefektinje in zdaj se je rahlo naslanjala na moža. Nič ni odstopalo od naoljenega rituala in nazadnje si je moral celo priznati, da je pravzaprav nekoliko razžaljen. Zlovoljen je pohitel iz hiše in se na vogalu kratko pomudil pri stražnikih.

“Čigava pa je bila tista punčka?” je zanimalo prvega.

“Kaže, da Škrinjarjeva, nečakinja Margarete Schrinar.”

Tretjega dne se je žalna kolona v črnih avtomobilih počasi odpeljala izpred hiše in naprej ob Donavi proti centralnemu pokopališču na Simmeringer Hauptstrasse 234. Vladimir je sedel poleg dr. Vetra in molčal. Bil je mrzel, a za pozen november nenavadno sončen dan. Nekaj otrok se je ob poti razposajeno lovilo po igriščih, neka mala deklica je mahala koloni avtomobilov. *Lepa modra Donava, strašna kalna Donava*, se je v pohabljenem ritmu valčka vrtinčila spačena melodija Vladimirju skozi misli. Evico so položili v grobnico Škrinjarjevih pod arkadami ob glavni aleji poleg gospe Silvie. Nad cerkvijo sv. Borromea je iz gnezda vzletel sokol, dve veverici sta se lovili med cipresami in majhen divji zajec je stekel čez potko.

Naslednje jutro se je po mestu začelo šušljati, da je dobrotnica Schrinarjeva nad nečakinjo poslala žandarje. Ampak ljudje so zavistni in hudobni in raznašajo vsakršne izmišljotine.